СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 246. | Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 23. жовтня, 1922. | VOL. XXX. | No. 246. | Jersey City, N. J., Monday, October 23, 1922. | THREE CENTS

ВИБУХ В КОПАЛНИ

МЕККЕРТИН, Оклагома, 20. жовтня. — Страшний підземний вибух знищив зовсім копалню ч. 11., що належить до підприємства Прогресив Ковл Ко.

Підчас вибуху погибло 8 людий, межи ними президент підприємства, котрий був також начальним огневим сторожем копалні. Кромі сього є ще четверо людий тяжко ушкоджених; за одного робітника, котрий мав теж бути в майні в час вибуху, нема ніяких відомостий, так що можливо, що й він впав жертвою вибуху.

Причини вибуху ще не відомі. Так уряд копалні як і федеральні та стейтові власти розвели над сим питаннем слідство. Припускають одні, що вибух настав від газу, займаючогося від лямпки майнера. Другі знов кажуть, що самий начальник копалняного підприємства став в якийсь спосіб причиною вибуху. Вибух наступив яких 500 кроків від входу до копалні. Він мігби бути ще страшнійший, якби не те, що копалня дуже плитка та збудована похило, а не прямовісно. Як лишень над землею [illegible] підземної експльозії, сейчас до копалні побігло [illegible]й, які помагали ратувати жертви вибуху. Тіла [illegible]но протягом пів години по вибуху.

К[illegible]на лежать яких 35 миль від Форт Смит, при зел[illegible] Смит енд Вестерн Рейлвей, та були здавна відомі як дуже небезпечні через велику скількість газу.

НЕ ДОЗВАЛЯЮТЬ ОГНЕВІЙ СТОРОЖІ ОРГАНІЗУВАТИ ЮНІЇ

ПИТСБУРГ, Па., 20. жовтня. — Сстейтовий суддя Мекфарлейн розбирав нині позов капітана пожарної сторожі Віліема Гачинсона та поручника Тейлора, котрі домагалися від суду, аби сей примусив міські власти приняти їх назад на службу, з котрої їх викинено на тій основі, що вони стали членами юнії пожарних сторожів.

Суддя видав рішенне проти позовників, заявляючи в рішенню, що приналежність до юнії зі сторони пожарної сторожі й тим подібних публичних слуг противиться публичному інтересови та є шкідлива для карности, потрібної для такої служби.

На суді показалося, що Дайермен Протектив Асосіейшен", з котрої позовники не хотіли виступити, є правильною юнією, звязаною з Американською Федерацією Праці. Говорячи про небезпеку для публики з юнійних організацій публичних слуг, суддя вказує на страйк огневої сторожі в Питсбургу дня 24. серпня 1918. року та страйк бостонської поліції.

Позов капітана та поручника був вислідом приказу міського директора публичного безпеченьства в Питсбургу, котрий видав приказ кілька місяців тому, щоби всі огневі сторожі, які належуть до юнії, виступили зі служби. За приказом пішли всі огневі сторожі, кромі двох, котрих міський уряд самий відправив зі служби. За се вони й нізвали місто в суд.

СЕНАТОР, ЩО НІКОЛИ НЕ ЗАСІДАВ В СЕНАТІ

АТЛАНТА, Джорджія, 20. жовтня. — Спеціяльне урядове слідство, розведене над питаннем, чи пані Фелтон, котра була іменована тимчасово членом федерального сенату на місце помершого Вотсона, виказало, що вона таки в сенаті не засяде авіть на найкоротшу хвилину.

Заким буде скликане спеціяльне засідание конґресу, на її місце буде вже вибраний повноправний заступник Вотсона.

ФАБРИКАНТИ ПРОТИ ОБМЕЖЕННЯ ІМІҐРАЦІЇ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 20. жовтня. — „Американське Товариство Фабрикантів Зелізних Виробів" приняло на своїй конференції резолюцію проти обмежування іміґрації.

Рівночасно заявилися вони за тим, аби іміґрантів вибирано так, щоби до Злучених Держав приходили передусім такі іміґранти, які легко денаціоналізуються.

ДАЛІ ПРОГАНЯЮТЬ СТРАЙКАРІВ

ПОРТЛЕНД, Ореґон, 20. жовтня. — Поліційні власти всадили нині знов 16 робітників, що мали належати до Ай. Даблю. Даблю., на великі міські вози та відвезли їх до границь міста, де їм прочитали приказ покинути місто та більше до нього не вертати.

Всі вони мали бути вмішані в страйку портових робітників.

ТОРҐОВЕЛЬНА ПАЛАТА ПРОТИ ЮНІЇ

ВАШІНҐТОН, 20. жовтня. — Федеральна Торговельна Палата зробила умову з одною будівельною фірмою щодо будови нового будинку для себе. Будинок має коштувати півтретя міліона долярів, а будівельна компанія зобовязується не признавати ніякої юнії серед своїх робітників.

ОФІЦИР ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО СЕКАТУРИ МОРЯКА

АНАПОЛИС, 20. жовтня. — Офіцир американської фльоти Робинсон, котрого судять военним судом за знущанне над підлеглими собі моряками, ставав нині яко свідок у власній справі та признав підчас переслухання цілий ряд закидів, піднесених проти себе.

Він не перечив, що давав морякам трудні до виконання фізичні вправи, але казав, що в своїх приказах ніколи не виходив поза межі.

ВАЖНИЙ ПОСТУП В ЛЕТНИЦТВІ

ДЕЙТОН, Огайо, 20. жовтня. — Під примусом конечности поручник американської армії Гаролд Гарис, голова летничого відділу на Поли Меккука, доконав нині по раз перший в історії авіятики річ, яка має незвичайно велике значінне для техніки літання. Підчас злету над летничим полем машина поручника почала зле працювати. Летун скоро пізнав, що йому грозить неминуча смерть. Тоді він роспусутив приготовану на такий случай летничу парасолю (так званий парашут) і при її помочи злетів без ушкодження з висоти яких 2,000 стіп, тоді як його зіпсутий літак розбився падаючи на землю.

МОДЕРНА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ.

Горяча передвиборча боротьба в стейті Ню Йорк втягротьба в стейті Ню Йорквтягнула всі найновійші способи агітації. Ось так, приміром, кандидат на сенатора з републиканської партії говорив при помочи радіо (бездротного телефону), що він противиться сьому, аби Злучені Держави мішалися до якихнебудь межидержавних справ, в які вони безпосередно не вмішані. Сейчас др. Ковленд, нюйорський лікар та кандидат на сенатора з демократичної партії, відповів йому теж бездротним телефоном, котрий дав йому можність промовляти рівночасно до величезного числа людий, розкинених по ріжних містах стейту.

КОРАБЕЛЬ ЗАДЕРЖУЄТЬСЯ НА ПОВНІМ МОРЮ

Корабель „Гомерик" з Гвайт Стар Лайн, їдучих з Европи до Америки, задержався на повнім Океані, щоби дати можність корабельному лікареви зробити операцію на сліпу кишку одній пасажирці. Хорою, котрій роблено операцію, була пані Віліємс, котра їде з бельґійської кольонії Конґо (в Америці) до своїх родичів в Сан Бернардіно, в Каліфорнії.

НЕДОРОГА ЛЮБОВ.

Стейтовий суд в Атлентик Сиframework Ню Джерзі, розбирав в середу позов одного Франца Фелькера, пекара та бувшого члена податкової ради в Атлентик Сиді, котрий позивав Філяделфійця Фреда Г. Н. Нірдлінґера о 150,000 долярів відшкодовання за те, що сей відбив йому любов жінки

Позовник представив на суді листи пізваного до жени позивника, на котрих підставі він хотів доказати присяжним суддям, що сі зналися близче, ба навіть що дитина жени се дитина пізваного. Пізваний не старався зовсім збивати доказів позовника.

Присяжні судді заявилися за позовником та признали йому відшкодованнє в сумі 6 центів за втрачену любов жінки..

ВЖЕ ВПАВ СНІГ.

В горах Адирондекс в північній части нюйорського стейту впав серед шквирі глибокий сніг.

НОВА УКРАЇНСЬКА ҐАЗЕТА В КАНАДІ

В Оттаві, Онт., столиці Канади, зачала виходити тижнева українська ґазета „Приятель України", яка містить також статті в англійській мові про справи канадійські й українські.

Адреса ґазети:

The Friend of Ukraine,
National Bank Building,
Ottawa, Ont., Canada.

ЕДМОНТОН НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

На двох вічах дня 7 і 8. жовтня с. р., які відбув Др. Осип Назарук в Едмонтоні (провінція Алберта, Канада) заходом місцевих Товариств, зложили Едмонтські Українці на Позичку Національної Оборони:

Готівкою	$1.333,00
Заявами	2.025,00
Разом	$3,358,00

Едмонтон перегнав середмістє Виннипеґу, яке на першім вічу у Виннипеґу, 24. вересня с. р. зложило було готівкою 934 доляри, в заявах 2,175 долярів, разом 3,109 долярів.

Едмонтонські Українці перегнали вінніпеських Українців на 249 долярів.

АРЕШТОВАННЯМ НЕМА КІНЦЯ.

В Ярославі арештовано студ. Сітовича, в підозрінню о приналежність до якоїсь тайної орґанізації. В Судовій Вишні арештовано трох студентів на донос, що вони перетинали телеґрафічн дроти. В Перемишлі арештовано 7 Українців. Арештовання переводиться без найменших доказів вини, на донос якого небуть провокатора. Коли тому буде кінець?!

ПІЛСУДСЬКІ НА МОНЕТАХ.

З Варшави доносять до „Слова Польського": Польське міністерство фінансів задумує небаром пустити в оборот дрібну монету жовтої краски, номінальної вартости 100 мк. На монетах буде вирізблений портрет Пілсудського.

ЯК ГОРЯТЬ ФІЛЬВАРКИ?

Львівська польська часопись „Ґазета Цодзенна" доносить з Перемишля: В Бучковичках згорів фільварок з цілим інвентарем і збіжем, загальної вартости 100 міліонів мп.

Коли служба того фільварку побачивши пожежу, почала просити „хлопів" щоб спішили на ратунок, то „хлопи" заявили байдуже:

„А що нас обходить! То горить панське, нам пани з міста сказали, що двори можуть горіти".

Навіть коли силою примушувано „хлопів" гасити огонь, то вони не хотіли йти і сміялися. Дійшло до того, що „хлопи" позамикали керниці, щоби не було чим гасити пожежі".

Дальше ся ґазетка додає: „Недавно спалили гайдамаки будинок Кшачинського, війта, за те, що стягав данину. **Як так піде далі, то ніхто з війтів не відважиться сповнити наказ в своєї влади, а польські хлопи не відважуться признаватись до польськости і не підуть до виборів.** Поліція повинна арештувати „саботажників" і віддавати їх на жертву гайдамаків зпід прапору Ґонти, Залізняка і митрополита Шептицького".

АНІ ОДНОГО ВИНОВНИКА ПІДПАЛІВ НЕ АРЕШТОВАНО

Від кількох днів Польска преса доносила, що поліції удалося арештувати кількох виновників підпалів і замахів. Вказувано на те, що „саботажників" вислiджено між українськими студентами. Останнє число „Ґазети Цодзєнней" стверджує, що всі інформації про арештовання не відповідають дійсности. До тепер не зловлено ані одного виновника підпалів і замахів.

КРІЗА ТРАНСПОРТУ В РОСІЇ І НА УКРАЇНІ.

В „Економ. Жизни" в одному й тому самому числі уміщено слідуючі телеґрами:

„З огляду на важкий стан залізниці полудневої округи шляхів український совнарком постановив в 5. по 10. вересня весь вугіль на колесах переадресувать залізницям, виключаючи вугіль призначений для фльоти, військової офіції, для сільсько-господарських заводів й потреб водопроводів й освітлення".

„В царіцинському залізничому вузлі спостерігається брак рухомого складу. Вагонна кріза загальмувала перевозку палива і збіжа".

По даним „Екон. Жизни" в середніх числах вересня в Таганрозі на залізницях було запасів палива на один день, в одеському районі на два дні, на катерининській залізниці на один день, на полудневих залізницях на один день. На полудневих залізницях були випадки неподачи паротягів з браку палива.

КНИЖКОВИЙ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Харківські „Вісти" з 24. VIII. 1922 доносять, що мимо відрадного явища збільшення фреквенції в українських школах майже в пятеро в відношенню до минулого року, дається дуже відчувати недостача українських шкільних підручникв, яких у Харков дуже важко дстати. Супроти цього стає дуже важною справа боротьби з книжковим голодом в тій справі повинен поспішити їм з поміччю Галицький Комітет допомоги голодуючій Україні.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРЕ РОЗПУЩЕННЄ РБИТАНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

ЛОНДОН, 20. жовтня. — Покищо на ділі нема правительства в Анґлії. Консерватисти зберуться аж в понеділок вибрати провідника, який приняв би відтак премієрство і піднявся би обовязку створити консервативний кабінет.

Найбільші вигляди на провідника і премієра має Ендру Бонар Ло.

Бонар Ло видав таку заяву:

„Хвилево я є приватним горожанином. Я не буду домагатись розпущення парляменту перед зібранием консерватистів у понеділок. Якщо я буду вибраний лідером, так я предложу королеви, щоби сейчас розпустив парлямент".

Лорд Дербі, котрого вважали суперником Бонара Ло, є дандидатом на міністра війни, а на становищі міністра закордонних справ має остатись дотеперішній міністер лорд Корзон.

КЛЕМАНСО НЕ ВІРИТЬ У ЗМІНУ АНҐЛІЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

ПАРИЖ, 20. жовтня. — Бувший французький премієр Жорж Клемансо заявив, що на його думку політика Великої Британії не зміниться ізза уступлення Лойда Джорджа.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА ВДОВОЛЕНА З УСТУПЛЕННЯ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

РИМ, столиця Італії, 20. жовтня. — Тутешня преса вдоволена з уступлення британського премієра Лойда Джорджа.

Вона радіє, що скінчиться нестала анґлійська політика під проводом Лойда Джорджа, а настане постійна.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПАРИЖ, 20. жовтня. — Французьке правительство має запропонувати скликанне світової конференції задля вирішення міжнародних довгів, а зокрема імецьких „военних відшкодовань".

4,000 НІМЕЦЬКИХ МАРОК ЗА ДОЛЯРА

БЕРЛІН, 20. жовтня. — Німецька марка ще далі паде. Нині за американського доляра давали 4,000 німецьких (паперових марок).

ЛОЙД ДЖОРДЖ ЗАЧАВ БОРОТЬБУ ПРОТИ ПАРТІЙНОЇ ВЛАДИ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 20. жовтня. — Бувший премієр Лойд Джордж зачав кампанію проти партійної консервативної влади в Анґлії.

Він вже виголосив кілька промов і заповідає більше аґітаційних промов перед виборами, які мають відбутись в половині падолиста с. р.

ВИСИЛКА ЕПИСКОПА НАТАНАЇЛА

БЕРЛІН, 7. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Харківський революційний трибунал постановив вислати закордон архиепископа Натанаїла харківського.

ЖАДАЮТЬ ВИДАЧІ ІНТЕРНОВАНИХ

БЕРЛІН, 7. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Польський уряд дістав од українського совнаркому ноту з вимогами, щоб Поляки видали інтернованого у них українського повстанського отамана Кольчевського та його помічника Кирилюка. Свою вимогу совнарком мотивує тим, що відділ Кольчевського доконав на Україні низку карних злочинств..

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК ПРО ПІДКАРПАТСЬКУ РУСЬ І СЛОВАЧЧИНУ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 28. вересня. — Співробітник мадярської ґазети „Мадяр Гірляп" мав розмову з президентом чеськословацької републики на тему: права національних меньшостий в републиці. Президент Масарик сказав:

„Ми сподіваємось дружньої льояльности зі сторони меньшостий. Ви (меньшости), розуміється, можете оставати в опозиції, коли ми з вами будемо спокійно переговорювати. Ми жадаємо можливости мирних переговорів, і не згодимось, щоб ви через закордонні впливи напирали на державу. Свої жалі можете підносити в пресі і в парляменті, бо ми живемо в демократичній державі".

На питаннє, що думає президент про автономію Словаччини і Підкарпатської Руси, Масарик відповів:

„Ми мусимо автономію Словаччини і Підкарпатської Руси трактувати окремо. Становище Підкарпатської Руси є інакше ніж Словаччини, бо автономію Підкарпатської Руси затверджено мировим договором. Передумовою автономії однак є, щоби народ, котрий не вміє ні читати ні писати, доспів до неї. Не говорю з упередження, однак є конечним, щоб ми на Підкарпатській Руси, як і в Словаччині — позакладали школи. Освіта народу поступає чудово. Ми поліпшуємо суспільну гиґієну; закладаємо шпиталі, а Червоний Хрест робить велику роботу. Ми мусимо ще перевести земельну реформу, щоб руський нарід не пропадав у свому нинішньому стані.

„Цілком інакше стоїть питаннє автономії в Словаччині. Правительство виготовляє федерацію комітатів і через се повстануть малі парляменти. З огляду на дуже лиху комунікацію вСловаччині один великий парлямент був би без великого значіння. В Словаччині треба напруженої роботи, щоб її двигнути з теперішнього стану".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.[illegible]

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОДИН З ЛИСТІВ ДО МІСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА У ВАШИНҐТОНІ.

До Хвальної Місії Галицького Правительства у Вашинґтоні, Д. К.:—

Я на долі підписаний посилаю на Ваші руки 3 доляри на чинну боротьбу з ляхами в нашій Галицькій Державі. Хотяй то мала жертва, але під сю пору я не можу більше післати. Та я від нині кождого місяця обовязуюсь платити по 3 доляри на визволеннє Галицької Держави, так довго як довго буде того потрібно. Тільки слабість або смерть або Галицький Уряд через Ваше представництво може мене з того маленького обовязку звільнити.

Остаюсь вірним нашій Галицькій Державі

Петро Щербатий.

Ґери, В. Ва., 10. жовтня, 1922.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ РАБСТВО ПЕРЕД ЛЯШНЕЮ.

Дня 18. марта, 1921, підписали в Ризі, столиці Латвії, московські рижі большевики „іменем" Московщини й „іменем" України мировий договір з Пілсудським, на основі якого „віддали" вони йому Галичину, Холмщину, Полісcе, і західну часть Волині.

Сей договір потвердив московський зїзд советів у Москві і другий московський зїзд советів в Харкові.

Потім потвердив його збір шляхти і підпанків у „сеймі" у Варшаві.

Обі сторони помирились; поділились українськими землями; і заприсягли взаїмну московсько-польську дружню приязнь.

Ідучи смиренно за комісарським високим указом, також і московський „комінтерн" (комуністичний інтернаціонал, або „третій") постановив, що Галичани... се Поляки. Рішив, що „комуністи Східної Галичини" підлягають польській комуністичній партії у Варшаві, а з українськими комуністами з Великої України не мають нічого спільного.

Сьому, як звісно, повинуються ті большевики, що звуть себе „комуністами із Східної Галичини".

Отже річ ясна. Повна згода між Москвою і Варшавою — від „уряду" аж до „комінтерна".

Повна згода, приязнь, любов і співділаннє.

Тільки тепер не на руку Варшаві і Москві, що ту згоду і той мир каламутять Українці бомбами й огнем в Галичині. Се непокоїть як Юзефа Пілсудського так і „товариша" череватого Адольфа Иоффе.

Видно се з польських ґазет.

І ВИДНО СЕ ТАКОЖ З МОСКОВСЬКИХ ҐАЗЕТ В МОСКВІ, В КИЄВІ, І В ХАРКОВІ.

Большевицькі приятелі Пілсудського таксамо як його варшавські слуги, вішають пси на Українське Правительство Галичини, а польський злочинний замах при помочі злодійської „автономії" представляють яко державний акт, котрий „в загальних рисах нагадує самостійність Ірляндії"!

Вже не союзник риський Пілсудського але раб і слуга його може таке говорити.

Се нечуваний сором, аби напад ляшні на часть України порівнувати з мировим договором, який приняла Анґлія й Ірляндія.

Так низко впасти у польському рабстві могли тільки московські большевики, ті, що запродали ляхам українські землі в Ризі дня 18. марта, 1921 року.

ПРОТИ ВАНДАЛІЗМУ!

ВІДПОВІДЬ НА ПОЛЬСЬКІ БОМБИ В ГАЛИЧИНІ.

Львівське „Діло" з 1. с. м. пише:

Акти дикого вандалізму, які мали місце у Львові, Станиславові й Долині, накладають на наше Громадянство невідкличний, святий обовязок протиставитись дикунству і варварству. Вибуховий матеріял, підложений злочинною рукою експльодуючи спричинив величезні шкоди, які, легко беручи — досягають суми 50 міліонів польських марок ($5,000). Знищено культурні інституції, осередки, що проміняють світлом пізнання, знання і науки в цілій країні, а навіть поза межами нашої Батьківщини. Тов. „Провіта", матір українських товариств, що на протязі більш пятидесяти літ у вірній службі підносила нашу масу на ступінь свідомої нації, Наукове Товариство ім. Шевченка, українська Академія Наук, що здобуло своєю працею славу і розголос в цілому світі, і вкінці українські школи у Львові, Станиславові й Долині, — всі ті інституції понесли величезні шкоди.

У важкому лихоліттю наш народ двигає на собі виключний тягар удержання всіх культурних і освітних інституцій. Жертвенна суспільність з останнього стягається, щоби вдержати свої школи, сироти, вдови, інвалідів, політичних вязнів.

Жертвенність нашого громадянства є справді подиву гідною. Вона засвідчувати-ме перед грядучими поколіннями нашу видержаність, глибоке розуміннє переживаного лихоліття, невмирущість народніх змагань іВіру в перемогу нашого народу. Жертвенність — се Аіннасно велика манїфестація українського загалу, се доказ нашої свідомости, се, зрештою, єдиний спосіб масового документовання нашої волі. Великі у нас потреби, великі й недобори, але невичерпаною є і мусить бути народня скарбниця.

Чи полишимо на власну недолю вандальською рукою понищені інституції? Чи пасивною поставою до великого знищення скажемо, що нам байдужою є доля тих інституцій, народніх твердинь, підміновуваних варваром? Чи будемо заслонюватись тим, що маємо інші народні видатки?

Не сміємо і не можемо. Ми-ж старий культурний народ відповімо вандалам і варварам, що на сторожі народніх інституцій, на сторожі національної культури стоїть увесь народ.

Тому, не відіймаючи нічого з того, що є призначене на інші народні цілі, складаймо надзвичайні датки на вирівнаннє шкід, спричинених вандалами, під кличем: Проти вандалізму!

Складки і датки приймає покищо Адміністрація „Діла". Львів, Ринок 10.

ВИБОРИ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ Й УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

Українська виборча акція на Волині. — „Хруні" в Галичині. — Вибори й Жиди.

(Від спеціяльного кореспондента).

Повідомляючи Вас про те, що Українці Волині, Холмщини й Підляша, себто тих українських земель, які дісталися в польську неволю наслідком риського договору, рішили взяти участь у виборах до польського сойму, — я висловив думку, що Українці Волині, Холмщини й Підляша були би ліпше зробили, якби були утворили з галицькими Українцями один спільний фронт, — **фронт бойкотування виборів до польського сойму.**

Сю мою думку я мотивував ось-як:

Зі становища державного і міжнародного права бойкотуваннє виборів до польського сойму було би куди сильнійшим протестом проти насильного прилучення Волині, Холмщини і Підляша до Польщі, — ніж найсильнійший протест українських послів у самім польськім соймі.

А зі становища практичної політики участь у виборах Українцям Волині, Холмщини і Підляша ніякої користи не принесе, бо при самоволі польських властий їм не вдасться осягнути якихсь більших виборчих успіхів.

Скінчиться тим, що з тих українських земель вийдуть послами Поляки або українські „хруні", а польське правительство буде хвалитися, що се є „правдиві представники" українського народу Волині, Холмщини і Підляша.

Хід виборчої акції на Волині, Холмщині й Підляшу потверджує мою думку, що тамошнім Українцям не вдасться осягнути якихсь більших виборчих успіхів. Тим самим відпадає **практичний** мотив участи в виборах.

Ви знаєте, як виглядають органи польської державної влади на Волині, Холмщині й Підляшу. Знаєте, як вони карають Українців за уживаннє рідної мови, як забороняють українські товариства за те, що ті не хотять уживати польської мови, як закривають українські школи і на їх місце закладають польські, як перемінюють українські церкви на польські косцьоли. Одним словом — польська неволя на Волині, Холмщині й Підляшу ще важча як у Галичині, — бо в Галичині український нарід вміє боротися з Польщею, а при тім Галичина має в своїм правительстві заступництво перед міжнароднім політичним світом, а Волинь, Холмщина, Підляше ані не мають нікого, хто заговоривби про їх недолю перед світом, ані самі не навчилися ще боротися з Польщею.

Серед таких відносин думати, що вдасться вибрати на Волині, Холмщині, Підляшу **дійсних** українських заступників до польського сойму, думати, що польські органи власти допустять до сього, — було непоправним обдурюваннем себе.

Тепер Українці Волині, Холмщини й Підляша переконуються, що польська „свобода виборів" є така саміська, як польська „свобода" взагалі.

Як виглядає та польська „свобода виборів", свідчить **доля виборчої відозви Українського Виборчого Комітету в Володимирі на Волині.**

Сю відозву **сконфіскував** польський староста, мотивуючи се ось-як:

По перше не вільно друкувати нічого українською мовою, не додаючи до сього також польського тексту. Значить, вже те саме, що відозву надруковано **тільки по українськи,** є на думку польських властий злочином.

По друге відозва — на думку польського старости — містить самі **„брехні"** („кламства"), обчислені на се, щоби підбурити українське населеннє проти польського народу й держави, а таке підбурюваннє є злочином.

Які-ж „брехні" містила відозва?

Говорилося в ній, що землю на Волині, Холмщині й Підляшу кольонізується мазурами, що польські власти не допускають до закладення українських шкіл, а польські школи ростуть як гриби по дощи, що українські церкви перемінюється на польські косцьоли.

Словом, говорилося в тій виборчій відозві, дуже лагідними й обережним исловами, щоб не накликати конфіскати, про ту польську неволю, яку терпить український нарід Волині, Холмщини й Підляша, і проти якої повинні боротися українські посли в польськім соймі.

Одначе польський староста заявив, що все, що в відозві написано, є „кламства", які мають за ціль підбурити українське населеннє проти польського народу й держави, відозву сконфіскував, а члени Українського Виборчого Комітету підуть під суд.

Так виглядає польська „свобода виборів" для українського народу Волині, Холмщини й Підляша.

Розуміється, ніякої виборчої аґітації українським виборчим орґанізаціям польські власти не дозволяють.

При таких обставинах надія на вибір **дійсних** українських заступників така, як взагалі надія наших Придніпрянських братів на те, що можна українському народови жити й розвиватися під Польщею.

Ліпше було бойкотувати вибори!

* * *

В Галичині польська виборча політика знов инакша. Тут польські власти **шукають „Українців",** які згодилися би кандидувати до польського сойму.

Український нарід Галичини через свої партійні організації і через своїх заступників в Українській Національній Раді, найвисшій державній владі Галичини, заявив, що не буде брати участи в виборах до польського сойму.

Тому Поляки конче хотять знайти таких „Українців", які згодилися би бути послами до польського сойму, щоби польське правительство могло сказати, що український нарід брав участь у виборах до польського сойму й має своїх послів у польськім соймі.

Та се „шуканнє Українців" іде Полякам дуже важко. Доси крім дотеперішних польських запроданців, Михайла Яцкова і братів Твердохлібів, знайшли Поляки тільки ще двох нових запроданців, селян Павла Лаврука з Коломийщини і Шекерика-Доникова з Косівщини.

Павло Лаврук, се вже старий чоловік, довголітній діяч української радикальної партії, посол до австрійського парляменту і член Української Національної Ради.

Шекерик-Доників не має ще 40 літ, так само належав до української радикальної партії і був членом Української Національної Ради.

В зимі 1919 р., коли Українська Національна Рада засідала в Станиславові, Лаврук, Шекерик?Доників і ще кількох членів Української Національної Ради під проводом д-ра Кирила Трильовського виступили з радикальної партії і заложили окрему **селянську радикальну партію.**

Тепер Лаврук і Шекерик-Доників користають з того, що д-р Кирило Трильовський знаходиться на еміґрації в Відні, підшиваються під назву селянської радикальної партії і збираються під фірмою сеї партії кандидувати до польського сойму.

Є се дуже сумне, що польський гріш знайшов доступ до тих двох селян, по яких ніхто не міг сподіватися такої зради. Але Юда знайшовся навіть між апостолами, хоч їх було тільки дванацять. І хто знає, чи й ті два діждуться бути послами в польськім соймі, чи ще перед тим не зустріне їх доля Юди...

* * *

Жиди в українській Галичині діляться — як відомо — на два табори: одні стоять на національнім жидівськім становищи, вважають Жидів окремою нацією і домагаються для них національних прав, другі вважають себе „Поляками мойсеєвого віроісповідання".

Що „Поляки мойсеєвого віроісповідання" як в усіх справах, так і в справі виборів до польського сойму будуть іти солідарно з Поляками римо-католицького віроісповідання, се зрозуміле.

Одначе від жидівського національного табору Українська Національна Рада мала право ждати, що він в справі виборів до польського сойму займе таке становище як український нарід.

Адже українська державна влада — як на Великій Україні так і в Галичині — **перша в цілім світі** признала Жидів окремою нацією і забезпечила жидівській нації всі права.

В державі нема прав без обовязків!

Жидівська нація, яка одержала від української державної влади як найновійші права, має також обовязок разом з українським народом стояти в обороні української державности.

Сього свого обовязку Жиди не сповнили. Коли в Галичині (про Велику Україну не пишу, бо стаття присвячена галицьким справам) державну власть виконувала Українська Національна Рада, жидівські національні орґанізації оголосили „невтральність", себто, що вони не вмішуються у війну між Польщею й Західно-Українською Народньою, Республикою. За те в часі польської окупації ті самі жидівські національні орґанізації перестали бути „невтральними" і беруть діяльну участь в польськім державнім життю.

Ось так і тепер **Екзекутива сіоністичної партії Східної Галичини** і Президія Партійної Ради жидівської орґанізації **„Мізрах"** оголошують (у львівськім часописі „Хвиля" з 23. вересня), що вони рішили **взяти участь у виборах до поьського сойму й польського сенату.**

Таким чином жидівські національні орґанізації Східної Галичини стали на становищи, що Східна Галичина є часть Польщі і Жиди Східної Галичини є громадяни Польщі, бо на основі виборчого закона до польського сойму вибирати і бути вибраними можуть тільки громадяни Польщі. Отже хто бере участь у виборах, той тим самим стверджує, що він є громадянин Польщі.

Сього переходу на бік Польщі український нарід Галичини жидівським національним орґанізаціям не забуде.

Очевидно, в українській державі мусять бути рівноправні всі громадяни без ріжниці національности й віроісповідання. Але поза буквою закона є дуже широке поле громадянського життя, де рішає не закон, але прихильність або неприхильність, довіре або недовіре.

На сім полі східно-галицькі жидівські національні орґанізації не можуть числити на прихильність і довіре українського народу після того, як вони підчас боротьби українського народу проти польської окупації стають отсе з нагоди виборів до польського сойму на бік Польщі.

Гайдельберґ, 2. жовтня 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

БАТУРИНСЬКІ РУЇНИ.

Пливе опівночі над Соймом рікою
Замислений місяць високо,
Бліде його чоло тугою, журбою
Пронизане дуже глибоко.
Він кидає погляд з високого стану
На чорні облупані стіни:
Були тії стіни будинком гетьману,
А нині — сумливі руїни.
В руїнах чорніють, як марища очі,
Високії вікна та двері;
За вікнами пугач пугука що ночи,
Неначе на власній кватері.
І страшно і сумно ті згуки лунають.
Далеко їх чути з будинка:
В Батурині ними дітвору лякають,
Коли вередує дитинка.
І місяць засяяв у стелю діраву.
Горорізьбу став озирати,
Послав і до груби пасмину яскраву
На вибитих кафлях блищати.
Освічує місяць високі руїни,
А Сойм шепотить між горами:
„Гей, де ви? Вставайте, батьки України
Сумує будинок за вами!"

Мусій Кононенко.

„METROPOLITA SZEPTYCKI I KS. KUNICKI WYCHOWUJĄ PODPALACZY".

Львівське „Діло" з 29. вересня с. р. пише:

Для ілюстрації характеристики польської львівської преси, яку ми вчора подали, хай послужить замітка під повищим наголовком, яку „Ґазета Цодзенна" з 27. ц. м. друкує, як сензаційну відомість, великим товстим друком на почесному місці. Передруковуємо без всяких змін:

„До як мерзенного озвіріння доходить мафія кількасот „героїв" і в який спосіб кс. Куніцький виховує теальоґів у духовному семінарі, та чого їх там учать, — незаперечні докази на це дало поліційне слідство. Виявилося, що „рускі" теольоґи зі Львова приїздять до ріжних священиків на провінції і там після кількагодинного перебування підпалюють двір, після чого виїздять. А коли нр. поліціянт у тому селі спитав їх за чим приїхали, заявляють, що гр.-кат. метрополія у Львові виделеґувала їх для „оглядин памятників поляглих героїв української армії". Стверджено, що найменьше 50% підпалів зробили українські питомці. Гадаємо, що поліція заведе пильну контролю над гр.-кат. парохіями, що дають прибіжище злочинцям і підпалячам у рясі. А „руські" священики хай памятають, що вийдуть дуже погано на тій посередній допомозі, яку дають підпалячам. Так отже гуртох харцизів під попівською рясою, безчестячи свій духовний стан, доконує ганебних актів підпалу. Наука о. митрополита не йде в ліс".

ЧОРНІ ДУХИ НА ҐУЦУЛЬЩИНІ.

Львівська вшехпольська газета Слово польске доносить:

„Як довідуємось, відомий провідник Гуцулів, батько Трильовський, висуває свою кандидатуру до сойму на радикальну хлопську гуцульську лісту. В сій акції беруть участь також такі світочі як Яцків і Твердохліб".

З того приводу пише львівська українська ґазета Земля і Воля:

Се донесеннє вшехпольськогооргану являється не дуже правдоподібним, хоч, як нас інформують з Покуття, кліка покутських „радикалів" тішиться вже і затирає руки, що „батько" їх жде тільки на „зміну ситуації" і за кілька тижнів готов прибути до Галичини.

На потвердженнє тих вісток нам предложено велику відозву з підписом „Орґанізаційний комітет селянсько-радикальної партії", у якій між іншими поміщено заклик, щоб „товариші радикали гонили від себе всяких чорних духів, які підбурювали би їх до каригідних діл, і щоб їм дали належну хлопську відправу". Відозва ся то „орендзє" бувшого посла Павла Лаврука з Іспаса, бо як там зазначено, до нього треба звертатись у всіх справах орґанізацій Січий. В тому помічні Лаврукови польські жандарми, які всюди по селах наганяють людий до орґанізацій „Січий". Сам Лаврук назовні покищо виявляє тільки побоювання в сьому напрямі, чи добре воно буде не брати участи у виборах до польського сойму, і не має відваги ще явно кандидувати. Та вже за се удостоївся він почесного титулу від коломийського старости, що у листі не інакше пише до нього як „ясновельможний пан посол".

Лучність з „ясновельможним" Лавруком тримає Петро Шекирик-Доників, що для всякої обезпеки окружився аґентами польської поліції. І так дуже часто можна його бачити в одній з коломийських кавärень в товаристві аґента дефензиви Шшибиловського. Як нас повідомляють, **одного з членів гуцульської делеґації, яка складала „голд" Пілсудському вчасі його переїзду через Коломию, зарізано.** Делеґатів назбиралось цілий віз. Небіщика зарізано підчас його повороту з привітання на дорозі між селом Вербіжем Нижним і Вижним. Делеґацію вів перед обличе Пілсудського один засуспендований урядник, якому приобіцяно, що вернеться назад на посаду.

Ціла та акція покутських „радикальних" подвижників була би не шкідливою, якби не те, що чорні духи не вагаються затягати до своєї відозви світлих імен Павлика і Драгоманова, в імя яких заманюють населеннє на свій бік.

З ДНЯ.

„Комінтерн" і „федерація".

Пише до нас один наш читач:

У „Свободі" було недавно написано, що **„комінтерн"** значить „комуністичний інтернаціонал" а не „комісарський інтерес", хотяй поправді се в дійсности є ніщо інше а тільки — **комісарський інтерес.**

Але на мою думку, то се може бути і **„комуністичний** (третій) **інтернаціонал", і „комісарський інтерес",** і навіть **„комісарський інтернат"** (бо годує комісарів) і **„комічний інтернаціонал".**

Ріжниці нема жадної.

Чи сяк, чи так, чи інак, — а всюди є тільки **комісарський бизнес,** або **„комбиз",** по їхньому.

А ще слівце про **„федерацію".**

Большевики Росію й Україну разом називають федерацією, себто — **свобідною вільною спілкою.**

Але се нова брехня, одна з міліонів большевицьких брехонь.

Сидять українські соціялісти в тюрмі в Києві, а московські комісари царять в Харкові.

Се є образок московсько-української федерації.

Такасама, **московська,** федерація була і за царя. Він царив, а Україна була закута в кайдани.

Все, що українське і тепер є закуте, а все, що московське над ним царить.

Отсе і є — **московська** федерація.

Фе, де рація?

Де рація називати се федерацією?

УКРАЇНСЬКА ДРАМАТИЧНА ШКОЛА У ЛЬВОВІ.

В інституті ім. М. Лисенка в половині жовтня зачала свою діяльність драматична школа під проводом головного режісера народнього театру „Української Бесіди" О. Загарова.

ПОВОРОТ Д-РА СІЯКА НА УКРАЇНУ.

Як повідомляє „Українське Життя", д-р Сіяк, Галичанин, котрий займав в Українському Посольстві місце першого секретаря — вертає вже на Україну, а на його місце прибу секретар Любченко.

МІСЦЕВІ КОМІТЕТИ ПРИВИТАННЯ УКР. НАЦ. ХОРУ ПОЗІР!

Отсим повідомляється, що памфлети для інформовання чужинців в справі Українського Національного Хору, української пісні та української справи є вже готові. Замовлення проситься слати на адресу: S. Yadlowsky, Box 53, Jersey City, N. J. На покриття коштів друку і пересилки проситься місцеві Комітети присилати якусь грошеву жертву після змоги.

Комітет Привитання У. Н. Хору.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК В АМЕРИЦІ.

Як звісно, у Львові відновлено звісний в Галичині і на Україні український журнал красного й наукового писменства „Літературно-Науковий Вістник", який видає теж добре звісна серед Українців львівська Українська Видавнича Спілка.

По війні і під польською окупацією всяка праця Українців в Галичині іде тяжкою ходою. Отже й культурна праця іде тяжко. А всетаки вона робить красні успіхи.

Приміром треба совісно признати, що Л. Н. Вістник робить красні успіхи. Він здобув найліпші українські сили споміж українських писменників і дійсно містить матеріял новий, цікавий, добірний та актуальний.

Безперечно, кождий признає потребу і важну ролю такого українського місячника.

Але чи кождий його підіпре, аби він сю ролю відіграв?

Підперти легко — передплатою.

Найлекше се зробити в Америці, де сей журнал можна передплатити за маленькі гроші.

А мимо того, якже мало є відсі того підпертя. Л. Н. ВІСТНИК З АМЕРИКИ І З КАНАДИ МАЄ ЛЕДВИ КІЛЬКОХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ХОЧ ПЕРЕД ВІЙНОЮ МАВ ПОНАД 200!

Отже направмо се. В користь собі, видавництву і справі загальній!

Нехай кождий, хто лише цікавиться українською літературою і наукою, вишле три доляри річної передплати, аби Л. Н. Вістник дістав відсі знову понад 200 передплатників.

АМЕРІКАС МЕЙКІНҐ.

6.000 людей, 200 з кождої народности, уладжують інтересну і досі небувалу спільну виставу народних танців.

Наші читачі пригадують собі світлу виставу з минувшого року в казарні 71. реґіменту в Ню Йорку, в якій Українці, побіч многих інших народностий, демонстрували своє культурне, економічне і артистичне „придання" у здвиженню Америки.

Читачі наші тямлять мабуть, що ця вистава була построєна під протекторатом Стейту Ню Йорк і містових Комісій Просвіти.

Надсподівана удача, підбадьорила учасників, а провідну ціль вистави двигла до тої міри, що численні народности самі захотіли зорганізувати таку постійну інституцію, що ширила-б національну терпимість (толеранцію) і вирозуміння, навчаючи Американців що значать чужинці (форейнери) в будові цеї нації.

Такий новий руж мати-ме свій перший прилюдний виступ, виставою народних танців, що відбудеться 27-го жовтня с. р. в готели Астор, о годині 8-мій вечер.

Цілком певно мож сказати, що чогось такого єще не було в Ню Йорку. 6.000 людей, 30 ріжних народностий, а з кождої по 200 осіб.

Вистава буде рівночасно на трох поверхах Астор готел, а малий але добірний український балет на всіх трох виступати буде і певно ніхто не скаже, що Українці приїхали сюди до дядька Сема за припічком спати.

Вступ тільки за запрошеннями, а всі учасники є прошені по можности в своїх народних строях явитись.

Увага: Поодинокі тикети $1.25 для женщин; $1.75 для мущин, а для пари $2.50. Тикети, запрошення і близші інформації зараз можна дістати в Українсько-Американськім Ексченджу, 30 Іст 7-ма улл. в Ню Йорку.

ПРО КОНЦЕРТИ У. Н. ХОРУ.

Просимо наших дописувателів подавати нам бодай короткі звідомлення про побут і концерти У. Н. Хору в поодиноких місцевостях.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Крикуни роблять авантуру. — Кацапське пораження.

Як я вже доносив, вкликав Шкільний реферат на день 28. вересня Зїзд народноосвітних робітників. На зїзд появилося до 300 відпоручників освітних рад та освітних робітників.

Ізза того, що найстарший голова освітних рад Евгеній Сабов не прийняв головства Зїзду та не приїхав, отворив Зїзд шкільний референт Пешек. Зложив найперше поклін президентові Масарикові, дальше привитав присутного віцеґубернатора Еренфельда, відпоручника міністерства шкільництва й народної освіти, відпоручника міністерства народної оборони, пресового референта краєвої команди, референта хліборобства та заступників всіх товариств. Замітне, що він хоч Чех старається говорити по руськи, тобто принятим тут язичієм. Заступників товариств витає також по чеськи й мадярськи.

На писаря покликав учителя Сергія Шевченка (Наддніпрянця).

Витають зїзд віцеґубернатор Еренфельд (по руськи), делеґат міністерства освіти, заступник міністерства народної оборони, який подає коротко начерк освітної праці в війску та складає подяку за поміч в тій праці Шкільному рефератови та „Руському театрови т-ва Просвіта". По привіті хліборобського референта виступає з рефератом директор Павло Яцко, подаючи начерк освітної праці в малім місточку.

По короткій дискусії виголошує широкий та красно опрацьований реферат о. Авг. Волошин про історичне післаництво кождого народолюбця, в якім виказує велике завдання інтеліґенції в відродженню націй.

Сейчас по рефераті забирає голос мукачівський крикун, аґітатор Камінського учитель Юричко й відразу зачинає розводити демаґоґію. Мовляв жадний із референтів не підчеркнув, що робити, щоб нарід піднести економічно. Нема такого бідного народа на світі, як наш. Праго, Праго, золота Праго, зглянься на наш бідний нарід, Праго поможи, бо загинемо!" Збирає рясні оплески. Предсідатель звертає увагу, що говорить не до речі, бо про господарство є инший реферат, а тоді поговорить на цю тему. Один із народників підносить, що годі молити Прагу, треба самим показати свою роботу.

Виступає молодий робітник і зачинає: „От о. духовний (тобто Волошин) взивають нас до Просвіти, а самі нас баламутять. Прийшла до нас газета, а там було написано про діявола. Ми зачали читати, а наш отець духовний зачали на нас кричати, що читаємо про діявола". Присутні на салі священики піднимають крик, що говорить дурниці, він збивається і збентежений сідає. Це кацапи його накрутили, а він не вмів висипати все, чого його вчили.

Яцко апелює до предсідателя, що зїзд є культурно-освітний і тому хай він не допустить розводити жадної політичної аґітації.

По довгім, на престрашній мові виголошенім рефераті Крайняка про освітну працю на селі і про „відполітиковане праці" (в котрім референт поділився лиш із враженнями з своїх викладів із скіоптиконом, а про „відполітиковання" не сказав нічого), предсідатель перервав зїзд, щоби дати змогу учасникам пообідати та взяти участь в виставі шкільних помічних засобів.

По полудні.

Як перший виголосив свій реферат селянин і молодий письменник із Вижних Верецьких Лука Демян про освіту й народне хозяйство. Як примір подавав своє власне село, де є читальня, хор, драм. кружок, крамниця, братство тверезости й ин. Напав остро на інтеліґенцію за її працю за мадярської влади та на учителів, які — як сказав — учили за мадярських часів лиш молитися і пісні співати по руськи. Вихвалює сильно товариство „Просвіту" за народню працю.

Про дрібну, але корисну працю по селах — говорив Коханий, який саме з рамени шкільного реферату веде всю позашкільну освітну працю.

За браком часу обмежено час кождому промовцеві в дискусії над двома останніми рефератами до 5 мінут. По декількох промовцях забирає слово відомий кацапський крикун Попович і просить о дозвіл говорити більше 5 мінут. Предсідатель не дає й він відкликується до зборів. Збори дозволюють.

Стало ясно, що кацапи зорґанізувалися через полудне, щоби зробити авантуру. І Попович зачав кидати старі, оклепані фрази про розєдинителів славянства, про зрадників-Українців, які саме сюди прийшли й тут знайшовши своїх прихильників заложили товариство „Просвіту" та розбивають руській (!) народ. Кацапи, які зібралися в однім куті, нагороджують його виводи бурею оплесків та одушевленими криками. Попович жадає, щоби дати звіт, кілько грошей забрала „Просвіта" від держави. Посувається так далеко, що закидає „Просвіті", що вона одержує гроші та директиви з Відня (!). Подібно балакає й Юричко, якого аж предсідатель мусить за це візвати до порядку. Коханий подає зїздови, що Шкільний реферат держиться засади, що поміч дається від держави там, де робиться успішну працю, де не має праці, там не дасться грошей. „Просвіта" робить, предложила конкретні успіхи. Державна контроля знайшла в неї все в найкращім порядку. Закид про брання грошей титулом праці в „Просвіті" відкидують із обуренням голова т-ва Юлій Бращайко й члени о. др. Василь Гаджеґа та о. проф. Віктор Желівай, закидуючи публично кацапам брехню. Голова „Просвіти" вказує на виводи Поповича про 150 міліоновий „русскій" нарід на постанову петроградської академії наук, а що до Підкарпатської Руси про постанови праської академії, яка сказала, що підкарпатські Русини це частина українського народу. Попович відвічає, що петроградська академія не сказала нічого про окрему мову, а на це Волошин відчитує в перекладі ориґінальну постанову — і з одної сторони сміх із Поповича, з другої вигуки, що не все правда, що в книжці написано.

Молоді учителі: Ворон кидає учительству в очи повторення нападу на „Просвіту", від якого воно так відхрещувалося; Шварц питає, яким правом воно могло з таким насміхом віднестися до реферату одинокого рефернта-селянина.

Атмосфера давно зробилася напружена й предсідатель мусить часто просити о спокій.

Проф. Муканій читає реферат про працю ґімназіяльного вчительства в ґімназіях, а відтак голова т-ва „Просвіти" др. Юлій Бращайко подає коротко перегляд праці товариства. На салі тихо, як маком сіяв — кацапи не сподівалися, що аж так богато та зненавиджена „Просвіта" зробила.

Потім „ґаліцкій русскій" адвокат Стасев говорить про працю фільгармонічного товариства, яке поза декількома не дуже вдачними концертами не проявило життя. Директор Урам викладає про діяльність „Школьной Помощи", яка поза удержуванням інтернату для учеників середніх шкіл та удержуванням друкарні — не зробила нічого для народної освіти.

Виступає селянин, секретар читальні „Просвіти" в В. Верецьких. „Я довго слухав нападів на „Просвіту", але сидів тихо, бо думав, що панове одумаються. Але виджу, що дарма. І то хто нападає? Панове — ви може думаєте, що народ то ви та маєте право говорити в його імени. Ні — вибачте ви маленька частиночка народу. Що народ дуже любить та дякує „Просвіті" за її дотеперішню працю, се можу сказати я — селянин, що найкраще селян знає. Не думайте, що це виключно ваш монополь просвіщати народ, та що ви лиш вчені. Часи ті минули давно — і ви або підете з народом або нарід вас змете!"

Кацапи мішаються, мнуться. Поволи їх вигуки слабнуть, вони зачинають поволи виноситися один за одним із салі.

Забирає слово парох Загатя, о. Вартоломей Балтович. „Я — панове — здіймаю шапку перед товариством „Просвіта". Ми тут чули, що робили Фільгармонія та „Школьная Помощ". Дивуюся, чому нападаєте на „Просвіту", коли з нас ніхто на ваші товариства не нападає. Я, панове, є заступником голови одної філії „Просвіти". Знаю, що робиться і що зроблено. Я кличу вас на компроміс. Ставаймо, панове і робім. Зробите ви більше, то вам буде честь. І гроші — як от заявляють — дасть вам шкільний реферат. На разі зробила „Просвіта" більше й тому їй честь. Може бути, що ви — як принесете сюди твори Достоєвського, Леєрмонтова та ще й Арцибашева — то народови тут вони більше подобаються й ви будете мати більший успіх. На разі ви лиш кричите, а діла не видко!"

Говорить якийсь Копов, Великорос. „Я — панове — один тут по українській термінольоґії кацап. Але я вас спитаю: „Чи робила „Просвіта" для славянства?" Кацапи відповідають „робила". „Бо колиб не робила, то прокляття на неї й тих, що там роблять, а коли робила, то честь їй!"

Народники його оплескують сильно. Кацапи зачинають гукати, щоб говорив по руськи (говорив по московськи).

Попович просить зїзд не приймати його слів за напад на „Просвіту", бо він нічого обидливого не хотів сказати, він дбає лиш за добро народу.

Зїзд приймає резолюції, які 30. липня с. р. приняв зїзд просвітних рад. Особливо бурливими й довгими оплесками приняв зїзд заяву Пешека, що шкільний реферат предложив конференції жупанів, яка відбудеться 3. вересня, щоби видано розпорядженне про замкнення всіх корчем щоденно від год. 5 до 7 по пол., а в неділі й свята на цілий день. Так само з вдоволенням принято заяву, що від 15. вересня зачне працювати мандрівна школа зо скіоптіконом.

По промові делеґата міністерства освіти замкнув предсідатель Пешек зїзд короткою промовою, в якій підчеркнув, що коли хочуть освітні робітники ширити освіту, то мусять бути найперше самі освічені. Закінчено зїзд гимном „Подкарпатські Русини оставте глубокий сон" та многоліттєм для шкільного референта Пешека та Коханого.

• •

Порівнання вислідів праці народних робітників згуртованих біля „Просвіти" та праці кацапів дали рішучу перевагу народницькому напрямкові. Можна певно сказати, що кацапи не будуть вже ніколи важитися виступити до отвертого бою з „Просвітою". Належить сподіватися, що незапоморочені кацапською дурійкою так учителі, як і селяне та священики зберуться всі під народницьким стягом „Просвіти".

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповідання з середини 16-сотих років.

(3)

— Я сам перейду на католицтво, — додав — щоби православних покарати за се, що їх піп посмів зганити його за охрещення сина на католика.

Коли Пятницький пакував попа до бочки, на замковім подвірю були також його два хлопи. Вони бачили, як бочка скотилася з гори і впала в став. Хоч все були панови послушні, бо їм добре було з ним, а попа недолюблювали, бо ганьбив їх за їх походи з паном, таке звірство й їм не було по нутру. Вони лиш зглянулися. Один з одного вичитав волю спасати попа. Однак вони попри те боялися стягнути на себе панський гнів і кару. Знали, що він зараз таки казав би їх повісити, або замість попа, вони самі моглиби опинитися в сій бочці. Тому умовилися спасти попа руками хлопів, до яких їх пан не мав ніякого права. На добавок пан до ставу не допустив би їх і від сторони замку вони були би до бочки з попом не дібралися. Бочка була по тім боці ставу, від сторони Соколівки. Отже оба метнулися до Соколівки. Хоч Соколівка була близько, так що з замку були видко соколівські хати і самих людий, дорога до того села була дальша. Направці не могли іти, бо поперек був став, котрий тягнувся до села Пятниць. Мусіли став обійти ідучи в противну від Соколівки сторону, аж до свого села. Там зійшли на дорогу назад до Соколівки. До села добігли задихані і застукали до вікна першої хати.

— Ґазда дома? — спитали.

— Дома — відповів хтось в хаті. — Що там за біда під ніч товчеся?

— А син також дома?

— Дома.

— Беріть сокиру та мерщій за нами. По дорозі розкажемо куди і за чим.

Соколівський хлоп і його син вийшли з хати і пішли за пятницькими. До ставу добігли вже о смерку. Пятничани всеж таки боялися, що хтось з замкової гори міг би добачити їх. Отже вони лиш показали Соколівчанам, в котрім місци при березі бочка і самі скрилися за корчами. Соколівчани влізли по коліна в воду і стали викочувати бочку на беріг.

— Терпцю, панотче! — гукнув один. Спасемо вас. Відгукніться.

В бочці було тихо.

— Не чує нас, чи що?...

Хлоп замахнувся і з усеї сили вдарив сокирою в дно. Бочка задудніла. Хлоп вдарив ще раз і дно вилетіло. З бочки висунулася рука. Хлоп хап за руку мученика, щоби поцілувати.

— Ов! Рука зимна.

— Панотче! То ми, православні хлопи.

Піп не озивався.

— Небіжчик!

Хлоп перехрестився.

— Мабуть бочка була щільно забита і він вдусився.

Спровадили з Соколівки віз і відвезли до Пятниць, просто до церкви.

На другий день дізнався про се Пятницький. Вість про смерть попа троха зафрасувала його. Ходив хвилю по кімнаті з закладеними на спину руками.

— Я зажартував, а воно справді так сталося, що православні дістали нового мученика за віру... Пропало...

Уніятський піп начеб знав, що його закличуть до Пятниць. Сидів у польського ксєндза в Соколівці і дожидав свого часу. Вже на другий день по смерти православного заїхав до Пятниць. Вдову православного викинув з хати, тіло небіжчика з церкви і обняв парохію. Обняв голодівку, бо село начеб вимерло. Люди не йшли до него, церкву оминали. Тимсамим не міг він платити панови арендного чиншу. Одно жерело доходів Пятницького висохло.

З переходу на католицтво Пятницький мав ту користь, що загорілі католики між панами, деякі з власного почину, инші заохочувані єзуїтами, давали йому поміч в його спорах з православними шляхтичами. Тим то й він, як йому треба було натягнути кого на якусь суму гроша, звертався до панів православних. Такому Пятницькому небезпечно було відмовити. А дав хто гроші, то „пиши пропало!" Малий шляхотка боявся жадати звороту. Як який смілійший правувався і дістав судовий декрет, то немав сили виекзеквувати позичені Пятницькому гроші. Він вірителів не боявся. Його замок був сильний і тяжко приступний, його хлопи постійно зазброєні і були би за своїм паном скочили в огонь. Бо добре їм було з ним. Коли проти него йшла більша сила, кликав ще на поміч католицьких вельмож.

Довги Пятницького росли в безконечність, росла також потреба гроша. З тим росла також його нахабність, росла неперебірчивість і безцеремонність з якими полював на той гріш. Як який шляхотка, про котрого йшла чутка, що має покладний гріш, був глухий на натяки Пятницького що він в „хвилевих" клопотах грошевих, Пятницький при будь якій нагоді, і на „гладкій дорозі" нападав на него з лайкою, котра доводила що найменше до бійки між службою одного й другого. Напастник таки зараз вносив до суду жалобу за напад, рабунок і морд, жадав кари і відшкодовання. Кождий судовий процес був для незаможного шляхтича певною руїною. Ще й коли виграв процес, судовий декрет міг для него мати ще найбільше вартість памяткової грамоти, котра його правнукам переказувала би, як їх прадід зруйнувався. Отже він, скоро почув, що Пятницький вніс проти него жалобу, нам напихався з позичкою, щоби лиш напастник відкликав жалобу, або не поїхав на судову розправу. Знайшовся раз віритель-смільчак, що судово зажадав звороту позичених Пятницькому гроший і дістав декрет з дозволом заінтабулювати на Пятницях довжну суму разом з величезними коштами процесу. В замку зявився взоьний річи посполитої, як велів закон, в асистенції двох шляхтичів, щоби Пятницькому доручити судовий декрет. Пятницький спіймав возьного і обох шляхтичів, роздяг їх до гола, запряг до візка і ними поїхав до противника. За ним пішли його гайдуки і всі хлопи його села. Щоби спасти своє життє і життє своєї родини, віритель мусів підписати грамоту, в котрій не лиш сквітував Пятницького, але ще заявив, що Пятницький йому позичив суму двічи так велику як була позичка Пятницького.

Згодом Пятницький упав так низько, що коли в Галичині розпочалися конспірації українських шляхтичів і міщан, щоби при помочи дніпрових козаків виломитися з польського ярма, Пятницький вимушував від шляхтичів гроші денунціяціями, найчастійше клеветничими. Як який шляхтич не дав йому позички, доносив до старости, що той шляхтич накладає з козаками, що до него приїздять післанці з Чигирина і Суботова. Довго воював так безкарно пятницький пан. Довго держав з далека від Пятниць своїх вірителів. Та все таки цілком певний свого він не був. І пятницькому збанкови могло ухо урватися. Вся його сила була в слабости поодиноких вірителів, проти котрих стояла збірна поміч силачів. Вірителі були супроти него слабі, бо кождий хотів відобрати від него повну суму позиченого йому гроша, отже кождий виступав проти него одинцем. Нехай би лиш вони вдоволилися пайкою належних їм сум, щоби бодай щось відбити, то сполучились би до спільної акції проти него. Саме така хвиля наближалася. До збірного наступу на пятницький замок зорґанізував вірителів Пятницького його сусід, пан Девятник. Девятницький загадав увільнити околицю від того неспокійного духа і одночасно прийти в посіданнє сильного і вигідного пятницького замку. Він зібрав усіх тих вірителів Пятницького, котрі вже мали судові декрети з дозволом влізти на маєток довжника і зобовязався заплатити їм довги Пятницького, однак під умовою, що всі вони вирушать під його проводом добувати замок і шаблями возьмуть його в посіданнє. Все те донеслося й до уха Пятницького. Вже став співати „гей наступає та чорна хмара".

Але й тепер мав щастє. З тої хмари ще не вдарив грім. Душно йому стало між мурами пятницького замку, але духота, хоч з иншої причини, стала щораз дужше давити й прочу братію шляхоцьку Галичини. У воздусі висіла хуртовина. Одних брав жах. Другі, що дожидали її як спасення, також коротали дні трівоги, бо не знали, який буде кінець: чи не нанесе більшого лиха.

Хрестоносний похід Польщі проти українського православя і оборонна боротьба Українців довели до такого напруження між православно-українським і католицько-польським світом, що кровавий вибух став неминучий. Вся Україна була неначе великою порохівнею, в котрій збожеволілі Поляки товклися з горіючими свічками в руках. Місцем порохівні, в котрім така свічка впала в порох, було козаче Подніпрове.

Наступала чорна хмара, з котрої міг вдарити грім в домашне огнище Пятницького. Але за нею сунула ще більша, ще чорнійша. Вона поглотила першу і заслонила небосклін над цілою землею українською. Була наряджена громами, котрі могли обернути в нівец не лиш се, що Пятницький доси звав своїм; не лиш його і його родину могли засипати і задавити звалища його замку. Таке грозило всій польській і ополяченій шляхті і взагалі всему тому, що Польща насадила в українських землях. Хмара склуботалася на Подніпровю. Там Хмельницький порозторощував польські війска і котився лявіною на захід. По дорозі лявіна торощила на хамуз все те, що на Україні розрослося під опікунчими крилами Польщі. Потапав у крови та йшов з димом весь польский бурян.

Сам Хмельницький і його лицарство ще не були такі страшні. Вони несли смерть лише польській державности на Україні. Від них самих були би потерпіли хиба лиш ті з панів шлхти, що в своїй заїлости і засліпленню станули би поперек дороги народови, що отряс з себе хамство і звернув свої очи до святого сонця волі. Але разом з українським лицарством рушилися ще маси вихованих Польщею в хамстві рабів. Спущені з невільницьких ланців в першій хвили ще не могли мати иншої думки, як лиш ту, щоби невільницьку грязь змити з себе кровю дотеперішних гробителів, та запастися всім тим, що їм доси хибувало, а в що гнобителі опливали коштом поту, сліз і крови рабів. Засліплені жаждою пімсти і жадобою наживи. нерозбирали, хто доси був їх пявкою, чия хата була з краю, або хто був їх щирим приятелем. Раб, що доси жив у темнім льоху і нагло вийшов на світ, осліплений сонцем поза собою не бачив „свого". В него було: „що по дорозі, то ворог; що не моє, то для мене!" При тім не добачували ріжниці між Ляхом і Українцем, ні між шляхтичем і міщанином, або й хлопом. Попереду, позаду і по боках потуги Хмельницького гуляли від краю до краю української землі хлопські загони. Місточка й міста, шляхоцькі двори і замки діставалися одні по других в руки тої роззьвіреної черни. Ідучи дальше, лишали за собою самі згарища і трупи. Хто якимсь чудом зацілів, утікав на захід і розносив страшні вісти. Найбільше жаху нагнали польські гетьмани, що перші втікли з пилявецького боевища, лишаючи все польське війско і великі скарби на поталу козакам і черни... Хто лиш мав що ціннійшого, шляхтич чи міщанин, брав, кілько міг на вози і втікав на захід... щораз далі на захід. Але українська лявіна котилася так скоро що більшу часть втікачів переймала. Такому, що загаявся або мав більше цінного добра втікати було таксамо небезпечно, як лишатися дома. Може й небезпечнійше. Добрий, добре боронений і в харчі заосмотрений замок був для скарбів і для людий захистом певнійшим, ніж навантажений, хоч би й шестернею добрих коний тягнений віз. Таких замків, очивидно, як в них самих не було зради, хлопи не вміли брати.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Січовики — люди діла, не слів!

Вже не від нині Січовики на іміграції, себто в Злучених Державах, не забувають на своє історичне імя, відки воно взялось, хто його носив, і хто нам його лишив. Яке-ж його значіннє для нас вріднім краю і тут на землі Вашингтона? Про се не буду розводитись, бо кождий Українець напевно знає, як свідомий, що він ніщо инше як Українець. Січовик і його імя вже віддавна гомонить в українських піснях, историчних казках, думах і в ріжних оповіданнях аж донині. Чому, і защо і які були причини, тай чому є нам таке близке і дороге се імя. Бо як в давніх часах так і нині Січовики стояли і стоять при своїх святих засадах: боротись за свободу і волю до загину: або добути або дома не бути!

Так давно не минуло перед війною 1914 року на здвиг Січовий в галицькій столиці у Львові, зібралось добре зорганізованих 40,000 Січовиків, що ляхам і Жидам дух запирало зі страху перед тим військом, котре знало, нащо орґанізується. Гне один з нас видів, яку ролю відіграли ті Січовики тай як про них будучий історик буде писати. Рнині на американській землі найшлись добрі деякі одиниці, що зрозуміли і тут своє завданне. Вони се імя носять не про гонор, не про славу, але про ла.

Отже ми Січовики, люди діла, а не слів, мусимо своїм найпершим Січовим обовязком вважати: Дати скитальцям на чужині, де доля і перемога добре озброєного ворога ляха загнала їх в чужі бараки. Ворог не скував сильного духа нашим браттям, але навпаки, ще сильнійшим зробив і дав ревнійше любити свій рідний край. Американські Січовики не ішли з крісом в окопи; не розливали своєї крови; не сіяли своїми кістьми; і ворон очий їм не випивав як їх товаришам, котрих полягло 60,000 за свободу і волю своєї вітчини. Отому то американські Січовики ніколи не забували і не забувають своїх другів, але своїми лептами їм помагають як можуть і чим можуть.

Ми знаємо добре, хто веде тепер чинну боротьбу, підіздову війну проти ляцького наїзника. Се наші браття Січовики, з нашої армії Петрушевича.

Отже тепер, браття Січовики, маємо найліпшу нагоду показати, що ми Січовики — люди діла, а не слів. Підіпрім Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви.

Вже на перший поклик Галицького Правительства, коли розписано Національну Позичку, Січовики 43. сотні одного вечера в 15 мінутах зібрали 700 долярів помимо невеликого числа членів але засе великого духа. Нині в Филаделфії є до 200 членів Січової Організації, котрі нецеремонились, хто буде висилати сі гроші, аби гонор дістати; не виставляли своє „я", але в кількох тихнях зібрали близко 4,000 долярів, де Филаделфія дала звиш 6,000 дол. на 13,000 Українців.

Тепер знову прийшла потреба дати негайну поміч рідному краєви і свому Правительству. Ніхто з Січовиків не виголошував палких промов, але кождий Січовик, кілько міг, тілько дав. Прочитайте числа „Свободи", 211 з 12. м. м. і 225 з 28. м. м.

Тутешні Січовики до того теж і кожду добру хвилю використовують ріжними підприємствами тай збирають, аби як найбільше дати поміч своїм браттям і рідному краєви. І нема тижня, аби Січовики з округу першого Січової Організації призабули тай не помогли старому краєви.

По довгій нужді при злих матеріяльних обставинах дістаємо блискучу вістку, що у Львові повеликих трудах далось відновити „Січ", ту Січову організацію, котра тільки страху дала ляхам, ту, котра знов збирає як найлучші свідомі сили, аби колись в дану хвилю бути готовими! Миж американські Січовики, шлемо їм грімкий і щирий привіт: Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте!

Дня 30. м. м. вислав Окр. 1. Січової Організації 25 долярів Січовикам у Львові на руки Д-ра Романа Дашкевича, головного Отамана, через Амерікен Експрес Ко., ч. дрефту 3436817. Також того дня вислав Окр. 1. до Тов. Самопоміч в Чехословаччині $50 через Ам. Експрес Ко., ч. дрефту 3486816.

Ми Січовики кличем: Хто почуває себе щирим Українцем, нехай вступає в Січові ряди, бо лиш тільки в організації сила, а нині силою богато поможемо рідному краєви. Так кличу: Товариші Січовики й увесь Український Народе, борімося, а поборемо!

Січовик 43. сотні.

УНІВЕРСИТЕТСЬКЕ МІСТО В ПАРИЖІ

Французькими професорами і педагогами виготовлено пляни „Університетського Міста" в Парижі, на зразок студентських осель, які бувають при англійських і німецьких університетах, одначе не лиш для французької університетської молодіжи, а для студентів з усіх країв світу, що зїжджаються науку у французьких вищих школах. Ціль та, щоб їх наблизити одних до одних і щоб вони разом живучи і студіюючи при тій нагоді знакомились поміж собою та пізнавали людей, життє й науку чужих народів. Організацією того Університетського Міста займається комітет з професорів Сорбони (відомого паризького університету), якому французьке правительство відступило на ту ціль просторий шмат землі в окрузі Монтруж. Окрім того єсть комітети в других краях, яким буде відступлено по шматкови тої землі для будови будинків на приміщенне своїх студентів. Поки що єсть такий комітет англійський, канадійський, норвежский, шведський, данський, швайцарський, китайський, японський і цілого Університетського Міста виготовлено спільний архітектурний плян, одначе в межах того пляну кождий заграничний комітет може построїти собі будинки і примістити своїх студентів як хоче. Для всіх будуть спільні читальні, комнати для сходин і поле для всякого спорту і окрім того кождий студент не обовязково мусить мешкати з своїми земляками, а навпаки, єсть думка, щоб розмістити їх в суміш для як найліпшого взаїмного опізнання.

НЕБИЛИЦІ ПРО ЗАРАЗУ І ЗАРАЗЛИВІ СЛАБОСТИ

(З Нюйорського Департаменту Публичного Здоровля).

В давні часи і ще до недавна між людьми ходили всякі байки про заразу та про заразливі хороби. Тепер, коли учені відкрили бактерію, або зародок кождої хороби і знають, що тілько ця бактерія заразливої хороби, попавши як небудь від слабого до здорового, переносить слабість на ту здорову людину, стародавні байки здаються смішними.

Але ще й тепер не мало нісенітниць можна почути про заразу та походження хоріб. От хоч би й таке, що богато людей думає, ніби хороби розводяться з бруду. Це — чиста нісенітниця. В бруді можуть бути бацилі хороби і можуть жити якийсь час, але слабість не родиться і не розвивається з нечистоти. Для того, щоб бациль якоїсь заразливої людської хороби розмножувавсь, для того треба такого грунту і такої температури, як людське тіло. Де инде вони довго жити не можуть. То значиться, треба щоб той бациль попав як небудь в людський організм. Наприклад, коли людина заражається тифом як напється нечистої води, то не значиться що в воді родились тифозні бацилі, тільки що вони з відходами людини хорої на тиф попали в ту воду. Але все одно, хоч слабість не родиться в бруді, то треба перш за все дбати за чистоту, бо з нечистотою вона переноситься з людини на людину.

Ще одна нісенітниця, яку довгі часи піддержували навіть установи для пілкування публичним здоровлям. Це те, ніби-то дифтерія розповсюджується і походить з запаху каналів. Тепер справджено, що дифтерія може перекинутись на здорову людину лише з другої людини, яка вже хора дифтерією. Кажуть теж, що ніби то не тільки поганий запах з каналу, але всякий сморід є небезпечний для здоровля. Правда, від недоброго запаху може людину знудити, але не можна ніколи заразитися хоробою. На ділі сильний запах буває навіть корисний. Добре почути як щось пахне чи смердить, бо можна пізнати чи якийсь продукт свіжий, чи вже гнилий і не здалий до ужитку.

З другого боку де-хто думає, що острий запах є добре средство для дезинфекції. Се помилка, бо всі добрі дезинфекційні средства не мають ніякого запаху. Як хто хоче зробити дезинфекцію, то нехай спитає лікаря а не користається оголошенням якогось дуже смердячого средства. Вода, мило і сонце, — це найкраща дезинфекція.

Підчас епідемії еспанської інфлюензи, люде носили чомусь при собі кусочки комфори. То ніби мало охороняти від зарази. Від комфори може вчадіти метелик, але бацилям хороби вона нічого не вадить.

ДЛЯ ПІЗНАННЯ СХІДНОЇ ЕВРОПИ

Місто Бреслав в Німеччині має едину в своїм роді наукову установу — „Східно-Европейський Інститут", який має своїм виключним досліджувати краї й народи Східної Европи та результати своїх дослідів віддавати до ужитку німецьким вищим школам, економічним організаціям та окремим людям так чи инакше зацікавленим в ґеоґрафії, культурі та економічних відносинах східно-европейських країв. Інститут той засновано в 1918-ім році після німецької поразки у війні, коли сама собою поширилася думка, що економічна відбудова Німеччини можлива лише в близьких економічних і торговельних зносинах з Сходом Европи і що задля таких зносин найсамперед треба той Схід основно пізнати. З тою цілю, щоб збирати й поширювати відомости про Східну Европу, при бреславськім університеті і вищій технічній школі засновано власне Східно-Европейський Інститут. Звязок з університетом вийшов йому на користь, так як наукова діяльність інституту не лишилась позаду за практичною і до певної міри навіть її попередила. Мимо поганих економічних відносин в Німеччині, які спричинили занепад богатьох наукових установ, Східно-Европейський Інститут не лиш встоявся а й скоро поширив свою діяльність. Його кошти оплачують шлезькі мста і громади (Бреслав є головне місто німецької Шлезії) і окремі члени з усіх сторін Німеччини.

Інститут збирає російські та дові видавництва, вирізки з німецьких і заграничних ґазет та журналів і всякий инший печатний матерял, що містить в собі які небудь відомости про Східну Европу. Цілий ряд перекладчиків, статистиків і техніків той матеріял сортує, провірює і впорядковує. Окремі кореспонденти присилають відомости зза кордону. Для докладніщих дослідів інститут посилає своїх техніків і економістів. Недавно його представники їздили в Москву на розмови з совітськими урядовцями і кооперативними товариствами. Інститут стоїть в звязку з иншими німецькими і заграничними організаціями, які працюють на тім самім поли і незадовго його постійний відділ має бути відкритий в Росії.

Для поширення зібраних відомостей Східно-Европейский Інститут удержує бібліотеку, в котрій публика може свобідно користуватись всіми книгами і матеріялами, печатає свої статі і звідомлення в ґазетах та видає книжки присвячені всяким східно-европейським справам, найбільш економічним. В інституті єсть скільки відділів для окремих студій на ріжних полях: для економічних відносин, хліборобства, індустрії, гірництва, ґеоґрафії, права, релігії і мов. Тепер працює в йому яких сто-пятьдесять знавців і професорів.

РАКОВСЬКИЙ ПРО МІЖНАРОДНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ.

Раковський на зборах комуністів в Харков виступив з заявою про загальне міжнароднє становище й становище України. Накресливши факт навязання взаємин з Німеччиною, Раковський заявив, що тісна спілка Німеччини із совєтськими републиками може вратувати Німеччину, а совєтам допоможе відновити господарство. На думку Раковського, для Німеччини є тільки один вихід — революція.

ПІДОБРАВ ХВИЛЮ.

В місті Ірі, Па., один бандит напав одинцем на банк і зрабував з нього 2,470 долярів. Рабунку доконав в білий день, коли в ньому було двох урядників та секретарка. Рабунок повівся йому через те, що вибрав на се хвилю, коли в сусідстві займився дім і вся цікава публика була занята пожаром.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ